

DZIAŁ 3. GOSPODARKA

3.1 WŁASNOŚĆ NIERUCHOMOŚCI

Powierzchnia Gminy Zgierz wynosi 19.924 ha z czego 385 hektarów stanowi własność gminy (niecałe 2%). Pozostała powierzchnia to własność prywatna. Użytki rolne stanowią powierzchnię 11.466 ha (213 ha gminy), w tym grunty orne 9.589 ha, łąki 975 ha, pastwiska 836 ha. Lasy na terenie gminy zajmują 6.032 ha, co stanowi około 30% ogólnej powierzchni. Struktura własnościowa przedstawia się następująco: lasy w gospodarstwach rolnych stanowią powierzchnię 990 ha, lasy w działkach 265 ha, lasy Skarbu Państwa 4.517 ha oraz lasy gminne 47 ha.

3.2. GOSPODARKA GMINNA

Gospodarka przestrzenna

Uchwałą nr XXVI Rady Gminy Zgierz z dnia 2 grudnia 1999 roku przyjęto Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgierz, które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy. W oparciu o studium realizuje się opracowania planów zagospodarowania, a także stanowi ono część lokalnego systemu planowania.

Gmina systematycznie prowadzi działania mające na celu tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które umożliwiają inwestowanie w sferze mieszkaniowej i gospodarczej.

W latach 2000 – 2007 w celu utworzenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe, jednorodzinne, Rada Gminy podjęła uchwały w sprawie zmian w planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgierz dla działek w następujących miejscowościach: Rosanów, Kania Góra, Ustronie, Lućmierz, Łagiewniki Nowe, Glinnik, Leonardów, Józefów.

Mając na uwadze stworzenie atrakcyjnych miejsc do inwestowania uchwalono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy Zgierz dla następujących obrębów geodezyjnych: Słowik Wschód i Słowik Zachód, Lućmierz Wschód i Lućmierz Zachód, Emilia Wschód i Emilia Zachód, oraz dla części miejscowości Dąbrówka Wielka. Wspomniane opracowania obejmują teren o powierzchni około 200 hektarów. W uchwalonych planach miejscowych wyznaczono tereny mieszkaniowe z przeznaczeniem podstawowym pod zabudowę mieszkaniową, jak również tereny usługowe z przeznaczeniem pod zabudowę usługową oraz tereny zabudowy rzemieślniczej z przeznaczeniem podstawowym dla funkcji rzemieślniczej i usługowej. W opracowaniu znajdują się kolejne plany miejscowe dla obrębów; Dąbrówka Wielka Zachód i Dąbrówka Wielka Północ.

Gospodarka komunalna

Gminna gospodarka komunalna prowadzona jest przez zakład budżetowy gminy Zgierz - Gminny Zakład Komunalny. Został on utworzony w 1999 roku przez Radę Gminy Zgierz dla realizacji zadań własnych gminy. Zakres działalności został określony w Statucie i obejmuje następujące zadania związane z bieżącym zaspokajaniem potrzeb mieszkańców gminy w zakresie, zleconym przez gminę, tj.:

- dostarczanie wody, utrzymanie urządzeń zaopatrzenia w wodę i produkcję wody;
- administrowanie lokalami mieszkalnymi w ramach zasobu mieszkaniowego Gminy;
- wywóz nieczystości stałych i płynnych;
- zbiorowe odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, utrzymanie urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- prowadzenie gminnej komunikacji autobusowej,
- realizacja zimowego utrzymania dróg,

- zapewnienie należytego stanu technicznego i sanitarno-porządkowego dróg gminnych,
- realizacja zadań inwestycyjnych, związanych z wykonywaniem remontów i inwestycji, służących do produkcji wody i zaopatrzenia w wodę, zleconych przez gminę;
- wykonywanie usług budowlanych w zakresie budowy sieci wodociągowych i przyłączy zamawianych przez inwestorów, którymi są osoby fizyczne i prawne inne niż gmina;
- wykonywanie zadań remontowo-budowlanych obiektów gminnych, zleconych przez gminę;
- wykonywanie wszelkich zadań z zakresu gospodarki komunalnej, zleconych przez gminę.

Zasób budynków i lokali komunalnych

Mieszkaniowy zasób gminy obejmuje 73 lokale komunalne (w tym również socjalne), które mieszczą się w 24 budynkach, w różnych miejscowościach. Łączna powierzchnia użytkowa lokali to ok. 2 759m². Na mieszkaniowy zasób gminy składają się lokale mieszkalne w miejscowościach: Dąbrówka Strumiany – 9 mieszkań, Wola Branicka – 3 mieszkania, Ustronie – 8 mieszkań, Besiekierz Rudny – 8 mieszkań, Rosanów – 1 mieszkanie, Dębliny – 3 mieszkania, Lućmierz Las – 8 mieszkań, Maciejów – 1 mieszkanie, Kolonia Głowa – 1 mieszkanie, Biała - 3 mieszkania, Grotniki-13 mieszkań, Emili -1mieszkanie, Besiekierz Nawojowy – 4 mieszkania, Gieczno – 6 mieszkań, Dąbrówka Sowice – 2 mieszkania, Słowik – 1 mieszkanie, Smardzew – 1 mieszkanie.

Analizując zasób mieszkaniowy gminy można stwierdzić, że zły stan techniczny dotyczy 9 budynków, 14 budynków jest w średnim stanie technicznym. W przypadku tylko jednego budynku stan techniczny określony jest jako dobry. Do sieci wodociągowej podłączone są 3 budynki, w tym 15 lokali. Potrzeby remontowe gminnego zasobu mieszkaniowego są bardzo duże, większość z nich wymaga remontu kapitalnego, istnieje również pilna potrzeba budowy nowych mieszkań komunalnych.

Zasób budynków:

- Dzierżązna - siedziba Gminnego Ośrodka Kultury. Na terenie znajduje się 20 domków kempingowych drewnianych o powierzchni zabudowy 36,0 m² i 48,0 m², stan techniczny budynków dobry; dworek – budynek szkoleniowo – konferencyjny, stan bardzo dobry – modernizowany w 2000 r.; budynek 2 – kondygnacyjny dawny spichlerz, dawne zaplecze kuchenne, na I piętrze 1 lokal mieszkalny w chwili obecnej zamieszkały przez rodzinę pracowników ośrodka oraz pomieszczenie publicznego Punktu dostępu do Internetu. Piętro budynku było remontowane między innymi doprowadzono instalację c.o., wymieniono okna, wyremontowano dach. Budynek gospodarczy – dawna stajnia i wozownia wymaga remontu; budynek stołówki - wolnostojący, niepodpiwniczony budynek halowy- wymaga remontu,
- Dąbrówka Wielka – pomieszczenia hal – które użytkowane są przez Gminny Zakład Komunalny,
- Gieczno - nieruchomość zabudowana budynkiem parterowym dawnej Agronomówki, o powierzchni użytkowej 102,80 m², budynek jest wyposażony w przyłączy wody, kanalizacji do szamba lokalnego i energii elektrycznej. Część nieruchomości użytkowana jest przez Zespół Śpiewaczy Giecznianki. Ogrzewanie lokalne – piecami kaflowymi. Stan techniczny zły.
- w użytkowaniu Ochotniczych Straży Pożarnych, jest 7 budynków stanowiących własność gminy, w miejscowościach Ustronie, Wypychów, Jedlicze A, Kania Góra, Biała, Dzierżązna, Szczawin,
- gminne szkoły podstawowe i gimnazja funkcjonują w siedmiu budynkach w następujących miejscowościach Biała, Słowik, Besiekierz Rudny, Gieczno, Grotniki, Szczawin oraz Dąbrówka Wielka
- Ośrodki zdrowia pracują w budynkach zasobu gminnego w miejscowościach: Smardzew Gieczno; Grotniki, Biała oraz Słowik – budynki z lokalami mieszkalnymi, stan techniczny budynków dostateczny;. W budynkach tych funkcjonują Niepubliczne Zakłady Opieki wynajmują pomieszczenia na prowadzenie zadań związanych z podstawową opieką medyczną dla mieszkańców gminy Zgierz, apteki. Zarówno lokale zajęte na działalność w przepisach o funkcjonowaniu zakładów opieki zdrowotnej,
- Łągiewniki Nowe – nieruchomość przy ulicy Smardzewskiej użytkowana jest przez sołectwo wsi Łągiewniki Nowe. Na działce znajduje się budynek świetlicy o powierzchni zabudowy 230,75 m², powierzchni użytkowej 151,39 m² i kubaturze 976,0 m³ oraz tory łucznicze,
- szatnia przy boisku sportowym w Rosanowie.

3.3. DZIAŁALNOŚĆ PRODUKCYJNO - USŁUGOWA

Na terenie gminy działalność gospodarczą prowadzi ponad 650 osób fizycznych oraz około 60 spółek prawa handlowego, które zatrudniają ponad 400 osób. Korzystne położenie blisko aglomeracji łódzkiej oraz duże zaplecze rekreacyjne są czynnikami kształtującymi gospodarcze oblicze gminy Zgierz.

Przedsiębiorcy rejestrujący się w Ewidencji Działalności Gospodarczej reprezentują różne branże. Z poniższej tabeli wynika, że większość działaczy gospodarczych decyduje się na wielobranżowość, która daje szerokie możliwości funkcjonowania na trudnym i wymagającym rynku.

L.p	Rodzaj działalności	Ilość podmiotów
1.	Budownictwo	65
2.	Handel	135
3.	Transport	32
4.	Krawiectwo – odzież	15
5.	Gastronomia	5
6.	Spożywczo – cukierniczy	6
7.	Pośrednictwo finansowe	8
8.	Produkcja mebli	12
9.	Usługi medyczne	20
10.	Usługi weterynaryjne	3
11.	Mechanika pojazdowa	31
12.	Doradztwo finansowe i ubezpieczeniowe	12
13.	Obróbka drewna	8
14.	Wielobranżowa	202
15.	Inne	111

Tabela - Przedsiębiorcy wg branż
Źródło: opracowanie własne

Ilość podmiotów zarejestrowanych w ewidencji od kilku lat jest porównywalna. Corocznie tworzą się nowe firmy, a inne ulegają likwidacji. Trudno nie zauważyć również i takich, które zawieszają swoją działalność z uwagi na brak koniunktury na rynku, kolejne natomiast przywracają produkcję albo działalność usługową. Dokładnie śledzenie aktywności gospodarczej jest utrudnione gdyż rejestracja działalności gospodarczej realizowana jest w odniesieniu do miejsca zamieszkania osoby ją podejmującej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec roku 2004 w gminie Zgierz zarejestrowanych było 955 podmiotów, w tym w sektorze publicznym 21 natomiast w sektorze prywatnym 934, w którym 775 to osoby fizyczne działające gospodarczo, 48 spółki prawa handlowego, 14 to spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

Większe podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy :

1. Spółka Jawna „Consay”,
2. Spółka z o.o. Neks w Dąbrówce Wielkiej,
3. Spółka Jawna Fabryka Mebli „Stolbryt”,
4. Spółka z o.o Przedsiębiorstwo Budowy Linii Kablowych „Telkabl”
5. Spółka z o.o. „Zeta w Kolonii Głowa
6. Stacja Doświadczalna Oceny Odmian
7. Spółka z o.o. „Tripol”,
8. Spółka Cywilna, PUPH „Agro-Matix,
9. PPHU „Corado”
10. Spółka Jawna „Junikost”,
11. Spółka Cywilna, „Eko-Piek
12. Masterlink

Biorąc pod uwagę dane GUS, które wskazują, że na terenie gminy Zgierz funkcjonuje prawie 800 podmiotów gospodarczych, można powiedzieć, iż aktywność gospodarcza na tym obszarze nie jest mała. Niemniej jednak warto zauważyć, iż poziom zatrudnienia niewiele jest większy od ilości podmiotów, co świadczy o słabej zyskowności firm, niepozwalającej na zwiększanie zatrudnienia. Stanowi to jednak dobry potencjał wyjściowy do działań w kierunku rozwoju przedsiębiorczości.

3.4. ROLNICTWO

Całkowita pow. użytków rolnych w gminie Zgierz wynosi 11.466 ha, w tym w gospodarstwach rolnych 11.233 ha. Działają ok 2.200 gospodarstw rolnych, a średnia ich powierzchnia wynosi ok. 6,5 ha. W użytkowaniu dominują grunty orne zajmujące 9.400 ha, łąki- 970 ha, pastwiska- 830 ha.

Na terenie gminy dominują grunty o słabej bonitacji.

Nie występują grunty I i II klasy, natomiast przeważają grunty klasy V i VI stanowiące 67 %, grunty klasy IV stanowią tylko 27 % gruntów ogółem.

W strukturze zasiewów dominują – zboża zajmujące 85% zasiewów, ziemniaki 9%. W gminie Zgierz nie uprawia się roślin przemysłowych zaś warzywa zajmują 1 % powierzchni upraw.

Struktura upraw ukierunkowana jest głównie na produkcję pasz dla zwierząt gospodarskich.

Główne kierunki produkcji to:

- hodowla trzody chlewnej ok.11 tys. szt.
- hodowla drobiu ukierunkowana na produkcję brojlerów oraz jaj konsumpcyjnych, łącznie 23 fermy
- hodowla bydła mlecznego ok.3,5 tys. sztuk

Obserwujemy wzrost zainteresowania hodowlą koni sportowych. Nowymi kierunkami w produkcji zwierzęcej jest hodowla strusi oraz zwierząt futerkowych – na terenie gminy zlokalizowana jest zarodowa ferma szynszyli.

Obserwowane pozytywne tendencje w rolnictwie to:

1. Dążenie rolników do powiększania gospodarstw i ich specjalizacji
2. Wzrastające zainteresowanie rolników korzystaniem z form wsparcia finansowego udzielanego przez ARiMR z funduszy UE i krajowych dla porównania:
 - z SAPARD-u skorzystało 5 rolników
 - na dostosowanie gosp. do standardów UE złożyło wnioski -50 rolników
 - o wsparcie dla gosp. niskotowarowych wystąpiło- 40 rolników
 - na ułatwienie startu młodym rolnikom wystąpiło- 10 rolników
 - na inwestycje w gosp. rolnych -10 rolników
3. Dążenie rolników do wyposażenia gospodarstw w nowoczesne maszyny i urządzenia
4. Poszukiwanie przez rolników dodatkowych źródeł dochodu takich jak działalność gospodarcza, praca najemna, świadczenie usług, agroturystyka.

3.5. TURYSTYKA

Dzięki walorom wynikającym z ukształtowania terenu i bogactwa przyrody, część powierzchni gminy Zgierz została zaliczona do Obszaru Krajobrazu Chronionego. W tutejszych lasach znajdują się unikalne w skali centralnej Polski rezerwaty przyrody: Grądy nad Lindą, Ciosny, Dąbrowa Grotnicka, Grądy nad Moszczenicą oraz liczne pomniki przyrody, parki, drzewa i aleje.

Lasy to nasze bogactwo, pokrywają niemal 30% terenów gminy. Przecinające gminę cieki wodne posiadają II klasę czystości. Do największych z nich należą: Ciosenka, Czerniawka, Jasionka, Linda i Moszczenica. Dużą atrakcją dla amatorów wypoczynku nad wodą i wędkowania są również liczne stawy rozsiane na całym terenie gminy.

Turystom poszukującym aktywnego wypoczynku polecane są szlaki turystyczne piesze i rowerowe, których wiele przebiega przez tereny gminy Zgierz. Szczególne atrakcje przewidziano na Agroturystycznym Szlaku Rowerowym. Odkrywa on przed turystami ciekawostki przyrodnicze, miejsca historyczne i zabytki. Natomiast miłośnicy hippiki mogą skorzystać z konnych przejażdżek trasą szlaku konnego. Jazdę konną na padoku lub w terenie proponują stajnie w gospodarstwach agroturystycznych zrzeszonych w Stowarzyszeniu Agroturystycznym Ziemi Zgierskiej.

Na dłuższy pobyt w gminie Zgierz zapraszają ośrodki wypoczynkowe. Pozycję uprzywilejowaną zajmują pod tym względem Grotniki. Pierwszy ośrodek kolonijny powstał na tym terenie w 1924r. a miejscowość była chętnie odwiedzana przez Łodzian już w okresie międzywojennym. Obecnie ośrodki oferują urozmaicone formy wypoczynku: możliwość korzystania z basenu lub kąpieliska, łowienie ryb oraz jazdę konną. Niektóre z nich poza okresem wakacyjnym prowadzą działalność związaną z organizacją szkoleń, konferencji, zielonych szkół.

Zasoby naturalne gminy doskonale przekładają się na możliwości związane z agroturystyką. Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Zgierskiej, które działa od roku 2000, przyjęło sobie za cel podejmowanie wszelkich działań prowadzących do rozwoju gospodarstw rolnych, podniesienia poziomu życia mieszkańców wsi, zmniejszenia bezrobocia wśród rolników oraz stworzenie wizerunku gminy nowoczesnej i dobrze zarządzanej, w której warto inwestować i w której można wypocząć w nowoczesnych gospodarstwach agroturystycznych. Kilkuletnie funkcjonowanie związane jest także z prowadzeniem działalności promującej możliwości wypoczynkowo-rekreacyjne, walory klimatyczne i kulturalne regionu a także gromadzeniem danych na temat istniejących możliwości rozwoju bazy agroturystycznej. W powstawaniu coraz to nowych gospodarstw agroturystycznych stowarzyszenie upatruje szanse alternatywnych źródeł zarobkowania dla małorentownych gospodarstw rolnych. Aktualnie na terenie gminy działa dziesięć agroturystycznych gospodarstw rolnych, które oferują między innymi naukę jazdy konnej, przejażdżki bryczką, programy edukacyjne: regionalna, ekologiczna i prozdrowotne. Trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt niewielkiej liczby miejsc noclegowych, które oferują gospodarstwa. Tylko trzy gospodarstwa dysponują pokojami gościnnymi lub domkami kempingowymi, na łącznie 22 miejsca noclegowe. Dodatkowo cztery gospodarstwa oferują możliwość rozbicia namiotu na polach namiotowych i biwakowych.

Turystyczna oferta gminy Zgierz

Agroturystyczny szlak rowerowy

Ma około 33 km długości, znaki zielone. Przebieg: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji „Malinka” – Dąbrówka Wielka – Rosanów – rez. „Ciosny” – źródła rzeki Ciosenki – Ciosny – Dzierżązna – ferma strusi w Swobodzie – Kolonia Głowa – Biała – Cyprianów – las szczawiński – Jeżewo – Dąbrówka Sowice – Dąbrówka Strumiany – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji „Malinka”. Do najciekawszych miejsc przy tym szlaku należą: rez. jałowców „Ciosny”, źródła rzeki Ciosenki, kuźnia oraz park i dwór w Dzierżąznej, ferma strusi w Swobodzie, Izba Pamięci Narodowej i kościół w Białej.

Łącznikowy agroturystyczny szlak rowerowy

Ma około 9 km długości, znaki żółte. Łączy Agroturystyczny szlak rowerowy ze szlakiem rowerowym na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (znaki czarne). Przebieg: klasztor oo. franciszkanów w Łągowicach (ul. Okólna w Łodzi) – Smardzew – Maciejów – Rozalinów – Dąbrówka - Marianka – Dąbrówka - Strumiany – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji „Malinka”. Do najciekawszych miejsc przy tym szlaku należą: klasztor oo. franciszkanów w Łągowicach, galeria rzeźby w kamieniu w Smardzewie, dolina rzeki Czerniawki.

Agroturystyczny szlak konny

Ma około 17 km długości, znaki czerwone. Przebieg: Rosanów, Ciosny, Dzierżązna, Ostrów, Leonów, granica Gminy, las lućmierski, droga nr 1 w Lućmierzu, Rosanów. Do najciekawszych miejsc przy tym szlaku należą: rozlewisko rzeki Ciosenki, a także młyn, kuźnia oraz park i dwór w Dzierżąznej.

Szlak do rezerwatu „Ciosny”

Długość trasy – 9 km.

Szlak rozpoczyna się w Zgierzu przy Starym Rynku. Prowadzi poprzez dąbrowskie lasy na najbardziej na północ wysuniętą krawędź Wzniesień Łódzkich. Zwieńczeniem trasy jest, znajdujący się w miejscowości Rosanów, rezerwat jałowców „Ciosny”. Jest to jedyne skupiska jałowców o tej wysokości w Polsce. Powrót do Łodzi i Zgierza tramwajem.

Szlak ze Smardzewa do Łodzi.

Trasa o dł. 9 km umożliwi zwiedzenie zespołu klasztorowego w Łągowicach, będącego najstarszym zabytkiem barokowym w Łodzi. Początek szlaku znajduje się w Smardzewie przy przystanku PKP. Jedną z atrakcji, oprócz klasztoru, jest wzgórze o wysokości 225 m, z którego roztacza się widok na Zgierz i jego okolice. Szlak przebiega przez Las Łągowicki, a następnie kieruje się w stronę Zgierza.

Szlak Zgierz – Lućmierz, fragment „Szlaku Pamięci Hitlerowskiego Ludobójstwa”

Na trasie dł. 16 km, której początek znajduje się w Zgierzu na pl. Kilińskiego, poznajemy dwa miejsca martyrologii Polaków, upamiętnione pomnikami w Zgierzu i Lućmierzu. Szlak ten doprowadza również do rezerwatu jałowców „Ciosny” w Rosanowie, po czym wychodzi na drogę nr 1 w Emilii, skąd można wrócić do Łodzi.

Szlak Lućmierz – Smardzew

Liczący 22 km szlak rozpoczyna się przy barze „Pod Kogutem”. Atrakcją szlaku są: rezerwat jałowcowy „Ciosny” w Rosanowie, w Dzierżąznej - miejsce Pamięci Narodowej, z obeliskiem i

tablicą pamiątkową, w Białej – zabytkowy kościół drewniany. Szlak wieńczy panorama doliny Czerniawki, która tworzy długie rozlewisko, porośnięte trzciną, pełne ptactwa wodnego. Stąd już niedaleko do stacji PKP w Smardzewie - ostatniego punktu na szlaku.

„Szlak okolic Łodzi”

Trasa szlaku o długości 22 km rozpoczyna się na pl. Kościuszki w Aleksandrowie. Szlak wiedzie wśród malowniczego lasu o urozmaiconym drzewostanie w obrębie miejscowości Grotniki i Ustronie, poprzez najpiękniejsze fragmenty Lasów Łuźmierskich. Kontynuując wędrówkę mijamy pomnik pamięci pomordowanych w latach okupacji hitlerowskiej. Trasa kończy się obok zabudowań, wzniesionego w 1820 roku baru „Pod Kogutem

Ośrodki wypoczynkowe w Gminie Zgierz

1. Gminny Ośrodek Szkoleniowo – Wypoczynkowy w Dzierżąznej
2. Ośrodek Urzędu Miasta Łodzi „Słoneczna polana 1” w Grotnikach
3. Ośrodek Harcerski Hufca Zgierz w Grotnikach
4. Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy „Zacisze” w Jedliczu A
5. Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy „Jedliczanka” w Jedliczu A
6. Ośrodek Wczasowy „Boruta” w Grotnikach
7. Ośrodek Wczasowy „Energetyk” w Grotnikach
8. Ośrodek Wczasowy Wojewódzkiej Komendy Policji w Grotnikach

Ośrodki Jazdy Konnej

1. Stajnia *Cedula* w Rosanowie
2. Stajnia w Wiktorowie
3. Ranczo w Kotowicach
4. Stajnia w Dąbrówce Wielkiej.

Miejsca do wędkowania

1. Piętnastki - akwen łowiecki Polskiego Związku Wędkarskiego
 2. Grotniki – akwen łowiecki PZW
 3. Biała – akwen łowiecki Koła Wędkarskiego działającego przy Urzędzie Wojewódzkim w Łodzi
- Oprócz łowisk pod opieką PZW na terenie gminy funkcjonuje pięć łowisk prywatnych w następujących miejscowościach Ciosny, Wiktorów, Rogóźno i Glinnik.

Zabytki, które warto zobaczyć:

- zespół kościoła parafialnego w Białej p.w. św. Piotra i Pawła, kościół drewniany, XVIII, rozbudowany w 1938 roku, dzwonnica drewniana z XVIII w.
- zespół kościoła parafialnego w Giecznie p.w. Wszystkich Świętych, drewniany 1717 r., dzwonnica drewniana pierwsze ćwierćwiecze XVIII w.,
- zespół dworski w Jeżewie, budynek murowany z połowy XIX w, park z połowy XIX w., obiekt wojskowy,
- zespół dworski w Kęślinach z parkiem z ostatniego ćwierćwiecza XIX w., obiekt MONAR-u.